

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 872.

CHICAGO, ILL., 29. MAJA (May 29), 1924.

LETO—VOL. XIX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

INDUSTRIALCI SE PRIPRAVLJAJO NA "STAVKO".

Konservativni voditelji ameriškega unijskega delavstva vidijo nevarnost za takozvani ameriški življenjski standard v tujerodnih delavcih. Eksekutiva Ameriške Delavske Federacije spada med najglasnejše propagatorje za omejevanje naseljevanja. Kongres je sprejel postavbo, ki naseljevanje zelo omejuje in iz nekaterih dežel ga je praktično ustavila. Torej vendar enkrat! Trajna prosperiteta za ameriško delavstvo je na pragu!

Poročila iz industrialnih okrožij se glase, da tovarne odpuščajo delavce. Slabo znamenje za prosperiteto!

Premogarji v Illinoisu, Kansasu, v nekaterih krajih Pennsylvanije, Indiane in drugih držav so brez zaslužka že par mesecev, nekateri celo dalj. V Chicagi, New Yorku in drugih velikih mestih je delavska rezervna armada vedno večja. Zakaj ni prosperitete sedaj, ko pride tako malo priseljencev iz zaostale južne Evrope v deželo samih priložnosti?

Iz južnih držav Unije se seli v industrialna središča tisoče in tisoče črncev — vsako leto več. Prebivalstvo na deželi pada, ker se selijo farmarji v industrijske kraje. Stotisoče ljudi, ki so bili pred letom ali dvema še farmarji, so danes industrialni delavci. Preseljevanje iz farmem v mesta se nadaljuje. Industrialci pa odpuščajo delavce, ali pa jim skrajšujejo delovni čas in — plače. Neki železniški magnat je dejal, da je vzrok omejevanju obrata to, da se kongres obnaša zelo nesigurno in da je s svojimi demagogičnimi gonjami in preiskavami ostrašil kapitaliste, zato hočejo počakati, kaj prinesejo jesenske volitve.

Važen faktor, ki zmanjšuje potrebo po novih delavcih, je tehnika. V premogovnikih, v industriji in na farmah, izboljšujejo mašinerijo in tako je treba vedno manj rok. Ne da jih je treba manj. Z naraščanjem industrije narašča tudi število delavcev. Ampak danes se producira s pomočjo tehničnih naprav z malim številom delavcev veliko več, kakor se je z velikim številom delavcev, dokler tehnika še ni bila razvita.

Nespametno bi bilo valiti krivdo za brezposelnost na tehniko. Moderni stroji so blago-

slov za delavce — ako še niso danes, bodo potem, ko bo delavec človek in ne več del mrtvega stroja.

Nespametno je valiti krivdo za brezposelnost, zniževanje plač, izprtja, stavke itd. na tujerodce. Ti ne poslabšujejo položaja. Organizaciji so veliko lažje pristopni kot pa črnici z juga in farmarji.

Vzroki za brezposelnost so v nesigurnih ekonomskih razmerah po svetu, posebno v Evropi, — ameriški delavci in farmarji pa ne zaslужijo dovolj, da bi mogli pokupiti nazaj vse svoje produkte. V Zedinjenih državah so skladišča napolnjena z blagom, — produktov je v zalogi toliko, da je treba iskati trga in čakati. To je, kar imenujemo, *nadprodukcija*.

Navada je že, da ameriški kapitalisti pred vsakimi predsedniškimi volitvami omeje obrat. Delavcu pa naroče, kako naj meseca novembra glasuje, ako hoče po volitvah dobiti delo. In delavci glasujejo kakor jim je naročeno.

Kongres s svojimi blokmi ne daje ameriškega ljudstvu nikakega upanja. Vsi ti "blokmi" so tako neizraziti, brez ciljev in enotnosti. Farmarski "blok" zahteva večje cene za poljske pridelke, vsi radikalni (?) blokmi skupaj pa zahtevajo vladno kontrolo nekaterih panog industrije ter prometnega sistema. Ne verujejo pa v ločitev od kapitalističnih strank.

Nevidni državniki, ki imajo svoj glavni stan na Wall Streetu, se posvetujejo kako dobiti ameriško vlado s pomočjo bodočih volitev še trdnjeje v svoje roke. V volilni kampanji bodo trošili ogromne vsote, kakor navadno. Razni "delavski prijatelji" bodo nastopali na shodih in rohnili proti trustom, ob enem pa agitirali za stranke, ki so v službi trustov. Nešteti "delavstvu prijazni" listi bodo prinašali agitacijske oglase in članke v prilog kandidotov kapitalističnih strank. Po mestih bodo igrale godbe, imeli bomo parade avtomobilov, shode po glediščih in dvoranah, kjer nam bodo, kakor vselej, pripovedovali, kako velike zasluge ima republikanska stranka. Političarji demokratske stranke bodo delali enako. Blatili bosta druga drugo, če pa bo sila, se bosta strnili in nastopili skupaj, kakor navadno.

Pokojni Harding je dobil milijone glasov in izvoljen je bil z ogromno večino. Delavci in farmarji, ki znajo kritizirati truste in napadati tudi socialiste, so ga izvolili. Masa je nevedna in jo je lahko varati. Dokler bo taka, bo glasovala z nazadnjaki in za nazadnjake, ker je sama instinktivno konservativna. Trditve, da ni ona nič kriva, so absurdne. Tisti, ki slikajo nevedne delavce in farmarje za nekake angelje in mučenike, kapitaliste pa za vsemogočne vraga, so istotako demagogi kakor kapitalistični politiki.

Mi moramo ljudstvu dopovedovati, da je ono krivo za razmere kakršne so. Ono je krivo, da je Washington gnezdo korupcije, ono je krivo, da ga brezvestni političarji varajo kolikor jim drago.

Ljudstvo potrebuje vzgoje, socialistične vzgoje. Socialistična stranka je s svojo agitacijo ubila stotisočem vero v kapitalistične bogove. Te stotisoče je treba organizirati, treba jih je pridobiti za stalne čitatelje našega časopisja.

Dokler se ameriško ljudstvo politično ne osamosvoji in izvede ločitev od kapitalističnih strank, bomo imeli v kongresu mnogo šuma, med odgovorniki uradniki pa kljub kritiki zelo veliko tatov.

Naše naloge v tem letu so take kakor vsako drugo. Učimo mase, pokažimo jim v jasnih slikah, da prosperitete ne bo, dokler bomo izročali vlado kapitalističnim strankam in jim dopuščali odločati o usodi 110.000.000 ljudi.

Stranka delavskega ljudstva je socialistična stranka. Ako se v tem letu ustanovi ameriška delavska stranka, ki bo imela trajno podlago in se bo zavzela za socialistični program, bo to korak naprej. Naloge, ki jih vrši socialistična stranka, pa ostanejo nji v vsakem slučaju. Rešitev ameriškega ljudstva ni v kapitalističnih strankah. Kar velja za nas, velja za vsako drugo deželo. Bodočnost ameriškega ljudstva in vseh drugih je samo v socializmu.

Važni problemi nove Rusije pred konvencijo komunistične stranke.

V Moskvi zboruje letna konvencija ruske komunistične stranke. Največ časa so vzeli referati visokih ruskih funkcionarjev. Poročila o notranji in zunanji politiki, o ekonomski obnovi, koncesijah kapitalistom zunanjih država, naraščanje buržvaznega vpliva v Rusiji, o rdeči armadi, šolstvu itd., so izvala mnogo debate. Rusija je v dobi rekonstrukcije. Z zunanjim svetom ima vedno več stikov. Potrebuje pa posejil in priznanje od industrialnih držav ter take trgovske pogodbe, ki bodo v korist tudi Rusiji.

Od "nepa" (nove ekonomske politike), o katerem se mnogo piše in debatira, ne bo odstopila. Pač pa bo napela vse sile, da pojača socializirano industrijo in kooperative. Velik del trgovine je v privatnih rokah in tudi mnoga podjetja, posebno mala, so privatna last. Ako se mala buržvazija preveč razvije in ojača, bi utegnili postati nevarna program sedanje vlade in bi poganjala rusko gospodarstvo bolj in bolj v privatne roke. To pa hoče sedanji režim preprečiti z utrjevanjem socializirane industrije in združništva.

Dosedaj je izdala ruska vlada tujim sindikatam kakih tisoč koncesij, vredne milijarde dolarjev. Pri vseh je v večji ali manjši meri udeležena tudi vlada, ki si navadno pridrži polovico deleža.

Drug problem je stabiliziranje valute. Ruski vladi se je posrečilo ustvariti trdno denarno enoto, toda v cirkulaciji so še ogromne količine rubljev, ki jih bo treba potegniti iz prometa. Za balanciranje državnega proračuna je morala vlada znižati izdatke kjerkoli je mogla, tudi v šolstvu. Ruske univerze so prenapolnjene in vlada je izdala dekret, s katerim izključuje okoli 40.000 dijakov iz vseučilišč. Prednost za študiranje na višokih šolah bodo imeli otroci delavcev s komunističnimi nazori. Izključevanje dijakov je napravilo med novo buržvazijo mnogo nejevolje.

Težavno vprašanje za Rusijo so predvojni dolgovi carske vlade. Sedanja se jih brani plačati, toda pri pogajanjih za priznanje zahtevajo vlade v imenu bankirjev tudi izplačilo predvojnih dolgov. Vseh ne bo Rusija nikoli priznala, pripravljena pa je za gotove koncesije plačati del dolgov.

Iz poročila konvenciji je razvidno, da ima ruska komunistična stranka sedaj 600.000 članov: 46% je delavcev, 26% kmetov, 20% klerikov in državnih vslužbencev, 8% pa je žensk.

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Tekoča številka "Proletarca" je 872
 Če je številka poleg vašega naslova manjša kakor je tu označena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnic.

Obnovite naročnino takoj, ko vam poteče. Ne čakajte opomina! S tem prihranite upravništvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Širite "PROLETARCA"!

SEMINTJA.

Mr. Jett: "Vsi smo kradli." — Gompers odklanja socializem. — Zanimive novice. — Zdravilo, ki je vredno kolonij. — Radikalci, kakršnih Rusija ne potrebuje.

"Vsi smo kradli," je dejal J. Q. Jett, bivši uradnik investigacijskega biroja v "nevidnem" cesarstvu Ku Klux Klana, pred kongresno komisijo v Washingtonu, ki preiskuje goljufije pri volitvah v enem kongresnem okraju v Texasu. Klanski kandidat za kongresnika je potrošil v kampaniji visoke vsote, višje kakor pa jih dovoljuje zakon. Mr. Jett je komisiji pripovedoval, da vsi klanski odborniki kradejo, od imperatorja navzdol. In drug za drugega vedo, da kradejo.

Nobena unija še ni imela odbornika, neglede kako je bil pošten, o katerem ne bi krožile govorice, da krade, da je podkupljen in da prodaja delavce. Čudno je: Ku Klux Klan ne agitiira posebno za pridobivanje članov. Ljudje sami silijo vanj. Nihče izmed članov ne sumi odbornike nepoštenosti. Računov ne zahtevajo. Imperator "nevidnega" cesarstva sploh ne polaga računov članstvu. Zahteva pa visoko članarino in pristopnino in ljudje jo plačujejo. "Vsi krademo!" pravi Jett. In nihče izmed članov se ne razburja raditega.

Kradejo tudi v "vidnem" cesarstvu. Napriimer, Forbesov slučaj, Teapot Dome, Daughertyjev justični department itd. Ko bodo tatovi ponovno kandidirali, jih bo ljudstvo ponovno izvolilo. Ljudje ne razumejo, da tatovi okradejo njih in nikogar drugega. Neveden človek ima tudi to napako, da rajše verjame slabo o poštenjaku in ga sam pomaga blatiti, medtem ko prave tatove, posebno če so "legalni", spoštuje. Ampak ljudje ne bodo zmerom nevedni.

Samuel Gompers, predsednik A. F. of L., je na seji eksekutive v Montrealu podal dolgo deklaracijo, v kateri hvali taktiko A. F. L. in ameriške institucije. Dejal je, da ameriško delavstvo ni naklonjeno radikalnim gibanjem. Ameriško delavstvo ne mara socializma in komunizma nič manj kakor anarhizma in zavrača vse tri enako kot zavrača monarhizem. Po njegovem mnenju je ekonomski in politični program eksekutive Ameriške delavske federacije edini, ki je praktičen in koristen delavstvu in edini, ki je dosegel resnične uspehe.

Neki slovenski list, ki se prišteva med komunistična glasila, v svoji naivnosti piše, da je

Gompers zaveznik ameriških socialistov in da je Gompers tista sila, ki podpira Konferenco za neodvisno politično akcijo. Gompers je že od nekdaj nasprotnik socialistične stranke. Kjer in kadar mu je nanesa prilika, je udaril po nji. Če bi pisarji tistega lista poznali delavsko gibanje v Ameriki, bi jim bilo to znano, in najbrž jim je. Ampak "namen posvečuje sredstva". Sicer pa, kdo bi se oziral na vsakega pisarja!

Robert Parker, stanujoč v Chicagi, bolan in že dolgo brez dela, je v svoji sobi odprl plin in rešil, kar se njega tiče, vse probleme s samomorom. Ko je prišla njegova soproga z dela, ga je našla ležati na tleh ob postelji mrtvega. To je bila navadna novica, ki je vzela v listih devet vrstic. 15.000 ljudi si je v prošlem letu vzelo življenje, torej je samomor že nekaj navadnega.

Umori so bolj zanimivi. Ameriški listi so malokdaj v zadregi za interesantne novice. Sedaj iščejo morilca, ki je ugrabil štirinajstletnega sina nekega čikaškega milijonarja, zahteval odkupnino, toda še predno jo je dobil je dečka umoril in ga vrgel nagega v jarek. In sedaj ugrabijo: Ali je bil deček v resnici ugrabljen zato, da bi dobili od bogatega očeta podkupnino? Ali je bil odveden radi kakih drugih motivov? Detektivi in reportarji so zaposljeni, kajti umor je bil senzacionalen. V resnici je bil brutalen umor in če bi listi manj pisali o njemu, bi krivce lažje izsledili. Opisovanja morilnih orgij so slaba duševna hrana.

Nemška zdravnika profesor Kleine in dr. Fisher sta po dolgih poskušnjah iznašla serum zoper spalno bolezen, ki redči prebivalstvo med zamorci v Afriki. To bolezen širi muha, zvana tse-tse. Kogar piči, mu otečejo žleze, loti se ga apatija in mrtvilo, možgani se mu omehčajo in potem nastopi spanec. Uspešnega zdravila proti tej bolezni dosedaj ni bilo.

Poročilo iz Pariza se glasi, da nemška zdravnika skrbno čuvata skrivnosti preparacije za serum proti spalni bolezni. Francija in Anglija imata v Afriki velike kolonije. Tse-tse jim dela težke preglavice. Umiranje črncev na debelo bi rade preprečile, in Nemčija ima zdravilo. Toda Nemei zahtevajo, ali pa bodo zahtevali za ta serum povračilo kolonij, ki so jim bile vzete. Tse-tse pika naprej in črnci umirajo. V eni francoski koloniji v Afriki pripisuje statistika od 30 do 49 odstotkov vseh smrtnih slučajev spalni bolezni. Ako je novi serum v resnici tako uspešen kakor pravita imenovana zdravnika, ne bo Franciji in Angliji kazalo drugega kot da povrnejo nekaj kolonij Nemčiji in obvarujejo zamorsko prebivalstvo pred uničujočo epidemijo.

Skupina razočaranih Američanov iz St. Louisa, ki je šla pred par leti v Kamerovo, Sibirija, z namenom da pokaže Rusom kako se operirajo premogovniki in industrija, se vrača po Pacifiku nazaj v Zedinjene države. Kakor drugi pred njimi tudi ti povratniki izjavljajo, da so razmere neznosne in da se vsi iz Amerike, ki so še tam, žele povrniti v deželo dolarjev. Rusija ima z Američani zelo slabe izkušnje. Predstavljali so si življenje v sibirskih komunah čisto drugače kot je v resnici. Bill Haywood, bivši glavar Kuzbe, je vodil kolonijo in gospodarstvo tako slabo, da je moral odstopiti. Naseljenci iz Amerike pa so pisarili prijateljem, naj jim pošljejo listov, godbenih instrumentov, tobaka in takih reči. Za Rusijo so kaj vredni le tisti ameriški delavci, ki naprej vedo, da ne bodo imeli takih ugodnosti kot jih imajo tukaj, ampak da bodo morali delati kot delajo pionirji. Ker je takih delavcev malo, tistih ki bi se razočarali takoj ko bi prišli tja pa mnogo, je prišla do zaključka, da je boljše, ako si pomaga s svojimi ljudmi. V Rusijo gredo danes večinoma tisti delavci, ki so v gotovih strokah posebno izvežbani, pa še ti le začasno. Drugih gre tja le malo. Rusija potrebuje take radikalce, ki bi ji pomagali obnoviti industrijo in rudnike, ne pa takih, ki bi se radi vsedli k obloženi mizi in se navduševali ob radikalnih frazah.

Predloga za nacionalizacijo rudnikov v Angliji poražena.

Predloga poslancev delavske stranke v Angliji, ki je določala nacionalizacijo rudnikov, je propadla s 168 proti 264 glasovom. Proti so glasovali konservativci in liberalci. O predlogi je govoril tudi David Lloyd George, ki je med drugim dejal: "Ta postava je zelo važna, ne le sama na sebi, ampak še več na tem, ker nam daje sliko, kaj imamo pričakovati kadar dobi delavska stranka večino v zbornici." Naglašal je, da stoji za to predlogo vsa sila MacDonalдове vlade. Kadar dobi večino, bo pričela s socializacijo, — najprvo rudniki, potem prometna sredstva, nato industrija itd. Lloyd George je v svojem govoru svaril Anglijo pred socialistično nevarnostjo in jo pozival, naj bo na straži.

To je že drugič, da so se v angleški zbornici vršile debate o socializmu. Še predno je delavska stranka prišla na vlado, je Philip Snowden, sedanji finančni minister, predlagal resolucijo, s katero bi se angleška zbornica izrekla za socializem in obsodila kapitalistično ekonomsko uredbo. Resolucija je bila seveda poražena, toda o nji je pisalo časopisje po vsem svetu in razpravljalo o debatah v angleškem parlamentu.

Konvencije jugoslovanskih podpornih organizacij in akcije za združenje.

Septembra to leto bo imela svojo redno konvencijo Slovenska Svobodomiselná Podporna Zveza. Izmed mest, ki so bila nominirana za sedež konvencije, ni na referendumu nobeno dobilo zadostne večine. Pri ožjih volitvah, ki se vrše sedaj se ima članstvo odločiti za Chicago ali Cleveland.

Jugoslovanska Katoliška Jednota bo imela svojo konvencijo dne 8. septembra v Lorainu, O.

Obe bosta med drugim razpravljali tudi o združenju slovenskih podpornih organizacij, oziroma o pogodbi, kakor so jo izdelali združevalni odbori J. S. K. J., S. S. P. Z. in S. N. P. J.

Akciji za združenje se je pridružila tudi Slovenska Hrvatska Zveza s sedežem v Calumetu, Mich. Glasilo slednje je sedaj clevelandska "Enakopravnost".

Meseca junija bo imela v Chicagi svojo konvencijo Hrvatska Zajednica Illinois, ki bo važna radi združitvene pogodbe, ki jo ima z N. H. Z. in nekaterimi drugimi hrvatskimi podpornimi organizacijami. H. Z. I. je združitveno pogodbo potom splošnega glasovanja že odobrila, toda par članov je izposlovalo sodnijsko prepoved in sedaj mora o združitvi odločiti redna konvencija H. Z. I.

Narodna Hrvatska Zajednica bo imela svojo XV. redno konvencijo meseca septembra to leto v Pittsburgu. Vršila pa se bo le tedaj, ako konvencija Illinoiske Hrvatske Zajednice zavrže združitveno pogodbo. V nasprotnem slučaju XV. redna konvencija NHZ. od pade in mesto te se bo enkrat pozneje vršila konvencija združene hrvatske podporne organizacije, ki se bo imenovala Hrvatska Bratska Zajednica.

Sodnijskega postopanja z namenom preprečiti združenje z NHZ. so se poslužili tudi nekateri člani Društva Sv. Josip (samostojna podporna organizacija) v Kansas Cityju.

Združitveno delo slovenskih podpornih organizacij tudi ne gre po gladkih tirih. Eni dopisniki, ki razpravljajo o združenju, se boje, da bi bile njihove organizacije podjarmljene, ako se združijo, drugi se boje za varnost svojega prepričanja, če se pridružijo večji slovenski podporni organizaciji, tretji žele, da se jim garantira enakopravnost v združenih organizaciji in da se prepove v nji vsako politično mišljenje, razun seveda njihovo, nekaj pa jih je, ki se boje, da bi jih socialisti kar žive požrli, kajti jednota bi imela na ta način mnogo škode, ker bi morala radi predčasni smrti izplačevati visoke vsote za posmrtnino.

Tistega navdušenja za združenje, kot se ga je opazalo pred par leti v krogih večine slovenskih podpornih organizacij, ni več. Praktični ljudje so še za združenje, drugim pa se dopade, da so lahko pri večjih organizacijah; če se skregajo pri eni, gredo lahko k drugi. Takih, ki bi v razpravah pogledali malo v bodočnost, ni mnogo.

Včasih je bil človek proklet, ako je verjel, da se suče zemlja, medtem ko so drugi verjeli, da se suče solnce okrog nje. Danes majemo z glavami, če slišimo to.

Nekoč bodo ljudje majali z glavami, če bodo slišali, da so se narodi v preteklosti klali zaradi narodnosti, zastav in mej.

ANGELO CERKVENIK:

MARIŠKA.

(Nadaljevanje.)

In odprle so se tedaj njene ustnice, in zasolile so se njene oči, ker vedela je, da je pričakoval njenega pogleda in mu je bilo hudo, ker ga ni pozdravila.

"Pozdravljen, ljubljani moj Ivan!"

In segla mu je, seči mu je hotela v roko. Podala je svojo roko čez mizo, a on je ni prijel. Odmaknil se je, ker videl je le senco roke, strašno tenko, kost pri koščici, in temno, tako temno, da se je v temi skoraj zgubila.

"Ivan, roko, roko..." je zastokala obupana in preplašena, ker videla ga je, kako stoji ob oknu s krvavim obrazom, razmesarjenim telesom, izšibanim in izpresekanim.

"Ivan, Ivan..."

Dvignil se je Ivan, stopil je v kot in jo gledal. Njegov obraz je bil spačen.

"Žena, je skoraj šepetal, žena, prični in povej vse natanko, vse do konca. In ne izpusti besedice, ne izpusti niti črke.... potem ti podam roko, žena!"

Govorila je. Počasi je govorila in potihno. V njeni besedi ni bilo vzdih, vzklika tudi ne. Le, ko je govorila o Dašici se je njena beseda rahlo tresla. *Tišje vedno tišje.*

Stal je v kotu in ni se ganil, ker bolelost ga je oledenela. Vsa bolelost, vse trpljenje, kar ga je videl je bilo ničevno danes, ob tej strašni uri.

"Tako sem živela, mesto da bi umrla. Hotela sem nekoč umreti.... Dašico zadaviti, zadaviti jo in umreti, že sem jo prijela za vrat, že sem stisnila, in v tistem trenutku je odprla svoje velike oči:

"Mamuša, sanjala sem, da je prišel hudooben mož, da me je hotel, da me je prijel, da me je slekel iz kože, moje oči da je pribil nad vhom, mamuša moja — jokala je—, da je pekel moja rebra.... mamuša, kako me je strah...."

Stisnila se je k meni. Roka je padla sama od njenega vratu.

In sem ji rekla:

"Ne bo te mož, mamuša je pri tebi, tvoja mamuša, tvoj angelj varuh."

Zaspala je v mojem naročju. Nisem mogla, Ivan. Čisto sem Ti ohranila. Vzemi jo, jaz pa grem sama, Ivan, in ni potrebno, da bi tvoja roka rekla zahvalo, da bi se tvoje ustnice še enkrat dotaknile mojih.... Mariška pojde, ker tam jo čaka grob, grob med junaki, Ivan."

Končala je. In ni izpustila niti besede, tudi črke ne. Ni plakala, niti žalostna ni bila, ker vedela je, da je prinesla križ na Kalvarijo, da za križem nastopi raj....

Ivan, ki je bil videl trpljenje tisočev in tisočev, ki je bil čutil za nje, ni videl njenega trpljenja, ker je bilo njeno telo oskrunjeno. Vse njeno trpljenje je šlo mimo njegove duše, kakor megla, ki okuži bolna pljuča s svojo vlagom, da se zapalijo v ogenj pljučnice in jetike. Megla gre, ostane pa jetika.

Njegova lica so pordečila; kri se je zbirala v možganih. Ni videl več ne sebe, ne nje v preteklosti. Videl je le njen veliki madež, ki je zavaljal blazno velik obseg, videl je, kako je ta madež tudi njega objemal, ta črni, grdi madež, videl je in ni več razlikoval telesa njenega od zemlje, kjer je madež imel svoj izvirek.... videl je le še madež na njenem telesu, na telesu, ki je dobra polovica njegovega telesa.

"In tudi za ceno otroka, tudi za to ceno si morala ostati moja. Moje telo si prodajala, moje misli, moja čustva. Prazno je tukaj — pokazal je na glavo in na srce — in zato je moj glas tako miren in tih, zato se ne čudi, če sem brez čustev in misli."

Zazdelo se ji je celo, da se je nasmehnil, da pa je bil njegov glas in njegov smeh podoben glasu in smehu Spisserja. Spomnila se je na tisti strašni mir pred umikom Avstrijcev izpred L.

In čudno, tudi nje se je polastil tisti mir. Tudi ona je postala tiha.

Le kakor v snu, z bolnim nasmehom, s solznimi očmi je dejala:

"Človek je, tako si rekel nekoč, ne telo, človek je duh, njegovo telo je samo stopnica, po kateri stopa duh, človek je le stopnica, člen verige, po kateri se poleza duh, da doseže popolnost, in zato bo naša deklica naše življenje. Vsak otrok bi moral biti tako silen, kakor sta silna njegov oče in njegova mati skupaj. Moral bi biti svota očeta in matere; razvoj bi moral iti to pot v neskončnost do popolnosti, do poroda človeka — boga. In človek, tako si takrat nadaljeval, ki se more poglobiti v takšen zmisel življenja je srečen, je srečnejši nego najsrečnejši verski fanatik. In poglobila sem se, Ivan, v ta zmisel življenja, in sem neizmerno srečna, Ivan moj!"

Ivan pa je molčal. Očividno jo ni bil več poslušal, ker predno je ona prenehala, je pričel on govoriti sam zase:

"Vojna ni strašna, strašni smo mi. Vojne ni — vojna je beseda, komaj pojem. Vojne ni brez nas. Tudi jaz sem streljal, tudi jaz sem naskakoval. Moja prsa so polna odlikovanj. Sam sem kriv. Zato, prav zato hočem trpeti do konca, hočem svoje trpljenje pomnožiti v skrajno možnost. Ker ni boga, da bi me kaznoval, kaznoval se bom sam... ker ga ni, da bi s svojo mogočeno roko udaril moj veliki greh.

"Žena, je kriknil nenadoma, žena, za svoj veliki greh se boš pokorila."

"Bom, je odgovorila — videla je krvav obraz —, pokorila se bom, ker sem ostala živa."

Daša se je prebudila. Prestrašeno je zrla v moža, ki je stal v kotu.

"Mamuša, mamuša, strašen je ta človek!"

"Ta človek," je ponovil on bolešno.

"Ta človek je tvoj oče!"

"Ne, mamuša, ni, ni. . . ."

Skočila je s postelje in zbežala je k materi. Stisnila je glavo v njeno krilo. Oče je še vedno stal v kotu in premišljeval.

"Žena, truden sem, lačen sem in prehlajen, zakuri, da mi bo vroče, ker me trese mraz, in skuhaj mi čaj!"

Vlegel se je v posteljo Daše, kakor nekdanji Spiesser v posteljo Mariške. Mariška se je sklonila, poljubila je Dašo na čelo in jo nesla na svojo posteljo.

Daša je plakala.

Mariška se je naslonila na okno in je gledala tja proti pokopališču, kjer so pokopani junaki. On je ležal na postelji, gledajoč v zrak. Hotel je pomiriti svojo notranjost. Zaman. V njem se je rodilo, na sredi telesa nekje in širilo se je v njem kakor trakulja. Zarilo se je v sleherni atom njegovega telesa, sesalo je kri — v možganih pa je razprostrlo mrežo svojih krempljev, ki jih je bilo brez števila, toliko, da so ovirali možganom vsak kontakt, da so raztrgali vsako misel in vsako čustvo.

"Žena, zakuri!"

Zavpil je iz vseh pljuč.

Lahko ji je bilo, ker je zavpil.

"Zakurila bom, mož moj." Rekla je in šla je na delo. V štedilniku je gorelo.

"In čaj nam skuhaj, žena, je dodal, čaj, da bomo praznovali mojo vrnitev, da bomo praznovali to veselo svidenje!"

Dvignil se je, ter se približal Daši.

"Proč, proč. . . vi. . . vi niste človek. . . ."

"Tudi ti, hči moja, boš odgovarjala," je rekel, njegov glas pa je bil tih in miren.

Zajokala bi bila Mariška. Izpolnilo se je, kar je oddavna slutila: zaman je bilo vse njeno trpljenje, tudi cveta ne bo rešila. On pa, stoječ ob oknu, s krvavim obrazom, izpresekanim in prešibanim telesom, se je žalostno nasmehnil rekoč:

"Saj sem ti bil povedal, Mariška. . . umrla bi bila!"

"Mož moj, je trepetajoč govorila, mož moj, ali sem nora, brezumna, povej, povej; glej, neprenehoma me zalezuje ta strašni obraz, te vi-seče oči, to razmesarjeno telo!"

Zarezal se je mož in ni odgovoril takoj, kajti bal se je samega sebe, tiste strašne zveri, ki se je naselila v njegovih možganih in v njegovem srcu.

"Kaj tisto, žena, čaj skuhaj, in dobro nam bo tukaj vsem trem. Veselo bo. Svatbo bomo praznovali!"

(Dalje prihodnjič.)

Zanemarjanje šolstva v Argentini.

Argentinska vlada zadržuje plače učiteljem svojih šol in na apele ne da drugega kakor obljube. Claude O. Pike poroča čikaškimi *Daily News*, da učiteljsko osebje v provinci Mendoza, ki je najbogatejša v deželi, že pet mesecev ni dobilo nikake plače in živi v pomankanju. Malo je krajev v Argentini, v katerih bi učitelji dobili plačo ob času. Ljudsko šolstvo je zanemarjeno do skrajnosti. V nekaterih obmejnih provincinah učitelji niso dobili plače že osemnajst mesecev.

V provincini Buenos Aires so meseca februarja oblasti potrošile milijone dolarjev za karnival, medtem pa so zaprle pol ducata šol radi pomankanja gmotnih sredstev.

Učitelji v provincinah so za svoje vzdrževanje odvisni od male doklade k plači, ki jih dobivajo od občin, oziroma od okrajnih oblasti.

Kakor večina zaostalih dežel, tako se tudi argentinska vlada ne briga za negovanje ljudskega šolstva in višja izobrazba je privilegij bogatejših slojev.

Stone "odpravil" špijonažni sistem.

Generalni pravdnik Harlan F. Stone je dne 13. maja dejal, da bo detektivska garda Zedinjenih držav v bodoče služila samo odvetnikom justičnega departmenta v sodnih postopanjih proti kršilcem zakonov in nikomur drugemu. Še pod Daughertyjem je postal lahko vsakdo detektiv justičnega oddelka, seveda ako je bil z generalnim pravdnikom in njegovimi agenti v prijateljskih stikih. Plačal je dolar, pa je dobil detektivsko zvezdo in razne pravice, ki jih imajo vladni detektivi vsake dežele. Med vojno in po vojni je bilo na tisoče takozvanih "undercover men", ki so zasledovali boljševice, odkrivali komunistične zarote in včasih našli celo bombe in peklenske stroje — k sreči vselej kake pol ure predno bi imele eksplodirati. Od časa do časa so zagnali huronski krik proti rdečkarjem, listi so pisali o odkritih zarotah, Ameriška legija in drugi stoprocentarji so se togotili, Daugherty in njegovi pajdaši pa so se kopalili v — olju. Zanimivo je, da je bilo na listi detektivov justičnega departmenta precej milijonarjev. Dobili so zvezde in ključ za sestav šifer ter imeli pravico iti kamor so hoteli, seveda kot detektivi v službi vlade!

Stone je ameriško "čeko" zmanjšal na število plačanih detektivov, ki jih je še zmerom toliko, da lahko vsako minuto odkrijejo po par boljševiških zarot za strmoglavljenje vlade.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

“Radniku” na poročilo “sa agitacije”.

Louis Britz.

List “Radnik”, organ hrvatske sekcije W. P., je prinesel v izdaji z dne 17. maja poročilo “Sa agitacije”, ki ga je spisal Chas. Novak, kateri je bil “na trojednoj govorničkoj turi” po zapadni Pennsylvaniji.

Naša naselbina Lawrence je bila označena pod imenom Hills (poročevalec je zapisal Hils) kot osma postaja njegove agitacije.

Med drugim piše: “Naša stranka je sazvala na Lawrence, Pa., slovensku radničku skupštino, na koju su došli i neki socijalistički vikači . . .”

Njihova stranka na Lawrenceu še nima postojake in shod je bil organiziran bolj potom posameznih oseb kot pa potom kake organizacije. Toliko v pojasnilo v tej stvari.

Dne 5. maja je bil torej na Lawrenceu shod, katerega je omenil v predzadnji izdaji že sod. Terčelj. Pisec “Sa agitacije” nas ni pohvalil, pač pa nas je krstil z različnimi imeni, in naziva nas tudi “razbijače.”

Če bi hoteli pri “Radniku”, kakor tudi C. Novak, govoriti resnico, bi morali priznati, da manjka v Ameriki takih razgrajačev, kakor nas nazivata Radnik in Novak, najmanj pet milijonov, kar bi za tako deželo še zmerom ne bilo veliko število.

Rekel sem “razbijačev”, toda ne predstavljajte si, da tukajšnji razbijači pobijamo ljudi ali da morda rušimo *enotno fronto*, o kateri je danes toliko vpitja, pa takoj malo resnične akcije zanjo.

Mi smo za organiziranje proletariata in delujemo v tem smislu. Smo za enotno fronto, ne v frazah, ampak v praksi. Smo za boj proti kapitalizmu, ne pa za medsebojni boj. Mi nočemo uničiti nikogar v delavskem gibanju, ampak mi hočemo edinstveno armado zavednega delavstva, ki bi se borila skupaj proti skupnemu sovražniku.

C. Novak je govoril na tukajšnjem shodu o kapitalističnem razvoju Amerike, Japonske, Francije, Nemčije in ostalih držav. Kadar kdo govori o razvoju kapitalizma, kadar opisuje, kako je zasadil krepplje v imenu svetega profita v delavsko rajo, takrat mora poslušalcem pokazati pota, s katerimi bi izrgali to moro raz sebe. Novak tega ni storil.

Mar se kapitalizem odpravlja s tem, da se kdo dere na odru in kriči na vse grlo proti delavcem, ki ne prisegajo na vsako njegovo besedo? Mar se kapitalizem boji, če kdo psuje delavce z izdajalci, če jim vpije na uho, da so Kerenskiji, Eberti, in Scheidemani?

Kdor je v delavskih vrstah izdajalec, naj ga sodi delavstvo prizadete dežele, kajti njemu so odgovorni. Naloga drugih delavskih organizacij je, da izdajalcev ne podpira in se jih varuje v svojih vrstah.

Pisec “sa agitacije” trdi, da ko je C. N. prenehal s svojim dvosatnom govorom, je najprije tražilo riječ poznati vikač Terčelj . . . i prešao in napadaj na komuniste i posebice na vodju progresivnog rudara Me-

yerscough-a, za kojega je tvrdio, da je bio štrajkolomac . . .”

Veste možaki okoli Radnika in Novaki, da na Lawrenceu Thomas Meyerscougha boljše poznamo kot vi vsi skupaj in še nikdar ni nihče čul, da je on štrajkolomac in še manj pa da bi ga na shodu dne 5. maja Terčelj ali kdo drugi nazval za stavkokaza. To so vaše podle izmišljenosti, čisto navadne laži!

S to taktiko ste pokazali, kako vi razumete “organiziranje mezdnih sužnjev v “enotno fronto”. S takimi podlimi nakanami vam ne bo mogoče organizirati nič drugega kakor *fronto lažnjivcev*.

Vsi udeleženci shoda vedo, da Terčelj ni rekel da je Thomas Meyerscough bil kedaj stavkokaz. Enako velika laž je nadaljna trditev poročevalca “Sa agitacije,” “da su sva ta gospoda bila pijana i smrdela po alkoholu . . .”

Kdor pride iz majhne, ne “smrdi” po alkoholu, k večjemu po revmatizmu. Ko bo šel Novak v majne, se bo seznanil s takim smradom . . .

Svetoval bi Radniku in njegovim pristašem, to je tistim ki pišejo vanj take podle laži, naj se najprvo pouče, kaj je *ENOTNA fronta*.

Znano vam je, da smo socialisti že davno pred rusko revolucijo, od vsega početka našega gibanja, delali za enotno fronto. “Proletarci vseh dežel, združite se!” je bilo od nekdanje naše geslo in je tudi *DANES*.

Brez solidarnosti mednarodnega delavstva ne bo trajnih uspehov. Socializem hoče enotno fronto dela, skupno fronto akcije, ne pa “fronto” žolčnih fraz.

Besedičenje o revoluciji za maso nima pomena. S takimi “govori” se položaj za delavsko gibanje še poslabša. Prenapeti bljuvači fraz netijo osebno mržnje, podpihujejo razdore in jemljejo delavstvu zaupanje v gibanje, ki ga ima osvoboditi izpod tiranije obstoječega ekonomskega reda.

“Vročé” fraze so olje na ogenj stoprocentnemu patriotizmu. Tudi na Lawrenceu živi nekaj Američanov, ki niso “foreignerjem” prav nič naklonjeni in med slednje spadajo tudi Hrvati in Slovenci. Mrze vsakogar, ki priporoča socializem ali agitira za komunistično gibanje, kot ga zastopa Workers’ Party. Vsakogar, ki po njihovih mislih ni lojalen in hvaležen tej deželi, denuncirajo pri bosih. V tem imajo nekateri naši sodrugi že izkušnje. Tu zate ni več mesta, torej pojdi! Če ne greš prostovoljno, pozovejo šerifa, ako ta sam ne zadostuje, pozove pomoč. Proč moraš! Taka je ta stvar, toda ljudje, ki ne poznajo razmer in boja za obstanek med delavskim ljudstvom, jo ne razumejo.

Ako bi 5. maja zvečer ti stoprocentni Amerikanci razumeli, kaj se je govorilo na shodu, ako bi razumeli naše debate, ko bi čuli Novakove trditve, da je edino on (smešno!) na pravi poti in da bo delavstvo zmagovalo edino z rrrr . . . , bi telefonirali po može obstoječe postave in lahko bi se pripetilo, da bi jih šlo nekaj v ječo, med temi nekaj čisto nedolžnih ljudi, ki ne razumejo niti abecede socializma ali komunizma. V takih žalostnih razmerah se nahaja danes delavstvo, bodisi v tej ali oni naselbini.

Kako lahko je na odru pripovedovati, kaj se je doseglo tam in kako, toda delati tukaj je veliko težje. Še bomo morali učiti in delati, še organizirati. Držati

se bomo morali taktike, ki je za ameriške razmere prikladna. Socialistično gibanje ne sili z glavo skozi zid. Naš cilj je socializem, toda s frazami in natolcevanji ga ne bomo dosegli. Zato delamo, kakor je v danih razmerah mogoče in naše delo je *uspešno!*

Naše gibanje gradimo na zdravi podlagi. Kdor socialistično misli in dela, je sam na sebi sila, ki deluje za preobrat. Čim več takih miselnih delavcev, večja je sila! In v tem je zapopadana revolucija iz kapitalizma v socializem.

Sedanji gnili ekonomski sistem bo odpravljen, kadar bo delavstvo dovolj zavedno in kadar se tisto delavstvo, ki je zavedno, ne bo pričakalo za malenkosti in izgubljalo svojih energij sebi v škodo. Rešitev proletariata je v mednarodnem socializmu. Naš cilj je socialistična ekonomska uredba. Naš boj je naperjen proti kapitalizmu. In temu cilju in boju ostanemo zvesti.

Delavsko gibanje v West Virginiji in Pennsylvaniji.

Poroča Anton Zornik.

Kljub krizam v delavskem gibanju se delavstvo vendar giblje in koraka — naprej! Zmage delavstva v Evropi to potrjujejo. V Zedinjenih državah imamo v delavskem gibanju še mnogo konfuzije, vendar pa se opaža, da je polje za našo propagando ugodnejše kakor je bilo. Ko se važnejše delavske sile zedinijo in koncentrirajo pod enotnim programom v enotni stranki, bomo videli hitrejše napredovanje našega gibanja. Za nas je razveseljivo posebno to, da se socialistična stranka jača.

Naše delavstvo v Pennsylvaniji, kolikor je zavednega, je aktivno. To je čitateljem znano iz poročil v Proletarcu.

Tudi v sosedni West Virginiji se giblje. Pred par meseci sem bil povabljen v Pursglove pri Star City, W. Va. Obe naselbini sta v bližini Morgantowna.

Star City je zelo prijazen kraj. Slovenci kupujejo stavbišča, razun malih izjem, večinoma preko rebri v takozvanem "grabnu". Postaviti mislijo tudi svoj Dom.

Naši rojaki imajo navado, da si grade svoja selišča najrajše na kakem griču ali na brdih. Žive blizu rovov ali pa tovarniških dimnikov. Mogoče je to radi tega, da jim ni treba daleč na delo, toda pri tem pozabljajo, da stanujejo v kraju, kjer je zrak navadno okužen in da nimajo ugodnosti, kot jih imajo ljudje, ki žive v vzornejših delih mesta ali naselbin.

Slovenci smo pač večinoma "s hribov", pa silimo tudi v tej deželi na hribe. Seveda je res, da si delavec ne more izbirati stanovanj. Kjer je delo, tam je njegov bivališče. Ravnotako pa je tudi res, da se z vztrajno voljo dajo stanovanjske razmere izboljšati. Mizerna stanovanja, v katerih prebivajo delavci po večina premogarskih okrožjih, so splošno znana. Drugi jih ne bodo izboljšali, ako ne bo delavstvo samo vodilo boj za izboljšanje svojega stanja tudi v tem oziru.

Shod v Pursglovu ni bil kaj posebnega. Navzočih je bilo vsega kakih petindvajset oseb. Vprašal sem neko rojakinjo, koliko Slovencev je v naselbini in odgovorila je, da kakih dve sto. Vprašal sem druge, kaj je vzrok slabemu zanimanju, pa so mi povedali, da ljudje najrajše kaj igrajo ali pa v ožjih krožkih po svoje tolmačije 18. dodatek k naši gloriozni ustavi.

Slovenci smo narod, ki ni nikoli imel bogzna kaj ponosa. Bili smo podložen narod in kot tak smo bili še bolj zatirani kot pa delavsko ljudstvo takozvanih vladajočih narodov. Raditega se tudi ne zavedamo — vsaj v nekaterih krajih te dežele — odgovornosti in dolžnosti, ki jih imamo do sebe in do delavskega razreda.

Klub JSZ. v Pursglove se ima boriti z velikimi težkočami, ki jih bo premagal. Njegovi aktivni sodruzi in sodruginje vrše agitacijo s širjenjem socialistične literature in našega glasila. V danih okolščinah stori kolikor največ more in to je mnogo.

West Virginia je znana med delavstvom radi ostrih bojev, ki so se vršili in se vrše med vladajočim slojem in delavstvom. Posebno premogarji so imeli že hude boje proti mogotcem, ki mislijo, da je svet ustvarjen samo za kapitaliste in da so delavci na svetu samo zato da jim garajo.

Pravili so mi, da država zelo ovira izobrazbo delavskega sloja. Ako hočeš poslati otroka v višjo šolo, moraš plačevati \$15 mesečno šolnine. Premogarjev sin ima v takih okolščinah slabe priložnosti do višje izobrazbe. Kako naj premogar oskrbuje sina dijaka z vsemi potrebščinami, poleg tega pa plačuje še šolnino?

V W. Virginiji bo imelo delavstvo težko borbo, predno bo izvojevalo deželo zase. Dokler se bo udajalo brezbriznosti, ga bo vladala denarna gospoda, po delavcih pa bodo padale batine. Izobrazba, organizacija, razredna zavednost — to so stvari, ki bi jih moral proletariat W. Virginije napisati na svoj prapor.

Tujerodci tudi v W. Virginiji niso "priljubljeni". Ko smo se peljali z omnibusom na shod, sta vstopila vanj tuda dva nekoliko "natrkana" Slovaka. Bila sta precej glasna in "prodajala sitnosti", kot je pač navada pri razposajencih in pri ljudeh, ki se nerodno obnašajo. Na Kranjskem bi jim rekli "kmetavzarrji". Šofer se je zadril nad njima in jih psoval s svinjami ter jima ukazal, naj umolkmeta, drugače jih bo vrgel ven. Nista se mu takoj pokorila, pa je zagrabil za pripravljeno kladivo in zamahnil. Neki Američan je udarec prestregel in pomagal namerjenemu, da je izstopil. Ko bi ga udarec dosegel, bi mu dolgo šumelo v glavi, morda za zmerom. Vprašal sem sopotnika, kaj bi se zgodilo, ako bi ga šofer ubil. Dobil sem odgovor, da bi ubitega zagrebli in mirna Bosna. Pojasnjevali so mi, da bi tak dogodek ne bil nič izrednega, kajti skoro ne mine teden, da ne bi našli ob zori kakega mrtveca. Preiskava se malokedaj vrši, pa še ta je bolj formalna. Odvisno je, komu je vzeto življenje. Kakršna justica, taka dežela, sem si mislil. Morda sem videl samo slabo stran slike. Vsekakor pa bo treba v W. Virginiji še mnogo orati.

Sodrug in sodruginja Selak se veliko trudita za socialistično organizacijo kot tudi za podporno društvo S. N. P. J. Prenočeval sem pri družini Selak in za gostoljubnost se ji zahvaljujem.

Po tem shodu sem se podal na konferenco in shod socialističnih klubov JSZ. v Broughton, Pa. Udeležbe na nji sem bil zelo vesel. Razprave so bile stvarne in zastopniki so pokazali voljo nadaljevati z delom za stvar delavskega ljudstva in za socialistično stranko.

Na shodu sem videl množico razumnih ljudi, katerim se je čitalo na obrazu, da se zavedajo pomena socialističnega gibanja. Ta shod je bil vsakemu dokaz, da se bo naša stvar širila in da bomo šli s propagando in izobraževalnim delom naprej, samo naprej, od uspeha do uspeha. Eden se ni strinjal z nami, ker

je čul, da ima neka druga stranka bolj ravno zasnovano pot do preobrata. Ako bo mislil in vztrajal, bo tudi on prišel do spoznanja, da je razdvajanje delavstva taktika, ki je delavstvu škodljiva in koristi kapitalizmu. Mi vsi smo lahko člani ene stranke. Izboljšujemo jo, kakor izboljšujemo sebe. Če se cepimo na struje, se s tem nič ne spremenimo, k večjemu, da postanemo iz prijateljev medsebojni nasprotniki. Kar ne more doseči z delavstvom kakršno je socialistična stranka, tudi takoiimenovana Workers' Party ne bo dosegla, kot je nekoč pisal že Eugene V. Debs. Zedinjene države imajo sto deset milijonov prebivalcev, ki večinoma še nič ne vedo o ravno začrtanih potih in "nezmotljivih" taktikah, ki jih ima W. P.

Kakemu agitatorju je lahko pripovedovati, kako se je izvedla revolucija v Rusiji, po kakih potih gre gibanje v orientalskih deželah, kje se bodo dogodile revolucije in kakšen program imajo njihove stranke, ampak ameriških razmer to ne spremeni. Indija je Indija, Turčija Turčija in Amerika Amerika — vsaka s svojimi posebnostmi, ki nimajo z drugimi deželami nobene sorodnosti.

Tujerodci ne bodo diktirali Ameriki, to si lahko zapomnimo. Stranka, ki bo v Ameriki vodila končno borbo za preobrat, bo ameriška stranka. Socialistična stranka naglašča, da je treba računati s tukajšnjimi razmerami in se držati taktike, ki je prilagojena psihologiji ameriškega ljudstva in ameriškim razmeram. Poprečen Amerikanec se brani vsiljivcev, pa naj pridejo od kjerkoli. Porazil je angleškega kralja, odbija Ligo narodov, kakor jo je ustvarila versaillska konferenca, in branil se je bo, tudi če bo ligi narodov bolj podobna kakor je današnja. Diktatura proletariata se mu zdi kakor pravljičen glas iz daljne dežele. Res je, da je v Zedinjenih državah veliko diktatorstva in terorizma. Toda razmere v tej deželi niso niti od daleč podobne razmeram, kakršne so bile v carski Rusiji.

Ameriško ljudstvo je treba vzgajati za socializem tako, da bo ono razumelo naše nauke in se jih oklenilo. Fraze naših ekstremistov pa se jim zde smešne.

Imeli bomo brezposelnost, kot smo jo že. Delavstvo bo živelo v mizeriji, kot je že. Ampak agitatorjev, ki mu bodo govorili na način kot govore Rusom, Srbom, Italijanom itd., vseeno ne bodo hoteli poslušati. V tem imamo skušnjo. Veliko bližje jim je taktika, kakršne se drži delavstvo v Angliji, kakor pa kakšna druga, ki se je drže nekatere stranke v vzhodni in južni Evropi.

(Dalje prihodnjtč.)

Listu v podporo.

X. Izkaz.

GIRARD, O. — Soc. klub št. 222, J. S. Z. \$20.00;	
John Petkovšek, \$1.00	\$ 21.00
CHICAGO, ILL. — Charles Pogorelec, \$5.00;	
Peter Swolsak, \$2.20; Frank Rudman, 25c	7.45
CANNONSBURG, PA. — A. Karničnik, \$2.00;	
John Jereb, \$2.00; John Chesnik, 50c	4.50
BARBERTON, O. — Soc. klub št. 232, J. S. Z.,	
\$3.00; M. Zeleznikar, 25c	3.25
HENDERSONVILLE, PA. — John Terčelj	2.00
KENMORE, O. — Frank Germ	1.00
AVELLA, PA. — Frank Bregar	.35
Skupaj	\$ 39.45
Prejšnji izkaz	211.77
Skupaj	\$251.22

Uspehi agitacije za "Proletarca" in J. S. Z. v Girardu, O.

GIRARD, O. — Dne 10. maja je priredil tukajšnji socialistični klub št. 222, JSZ., javen shod, na katerem je govoril sod. Chas. Pogorelec, tajnik JSZ. V uro in pol trajajočem govoru je nam poročal o delu naše Zveze, soc. stranke in o političnem ter ekonomskem položaju v Ameriki in po svetu. Udeležba je bila povoljna. Občinstvo je pazno sledilo govorniku in ga večkrat prekinilo s ploskanjem. Klub je s tem shodom napravil zelo dober moralen uspeh.

Sod. Pogorelec se je mudil tu in v okoliških naselbinah na agitaciji devet dni. Rezultat je, da zahaja v tem kraju "Proletarec" v skoro vsako slovensko hišo. Razun tednika "Prosveta" je "Proletarec" tukaj najbolj razširjen slovenski list. To dokazuje, da je "Proletarca" MOGOČE razširiti, ako imajo agitatorji VOLJO agitirati.

Apeliral bi na vse, ki so list naročili, kakor tudi na prejšnje naročnike, da "Proletarca" vestno čitate ter se iz njega učite spoznavati pomen socializma. Ni dovolj, da si naročnik; važno je, da svoje glasilo tudi čitaš!

Dne 19. maja je imel klub št. 222 sejo, katere se je udeležil tudi sod. Pogorelec. Pristopilo je pet novih članov.

Sod. Pogorelec nam je poročal o važnosti, ki jo bo imel za naše gibanje V. redni zbor JSZ., o vprašanjih, ki bodo prišla na dnevni red pred prihodnjo konvencijo soc. stranke, slikal nam je gibanje za "tretjo" stranko in delovanje Konference za progresivno politično akcijo, poročal nam je o finančnem stanju "Proletarca" ter odgovarjal na razna vprašanja.

Sklenili smo poslati delegata na V. redni zbor JSZ., v podporo "Proletarcu" pa je seja nakazala \$20.00.

Člani našega kluba se strinjajo z nasvetom sodrugov v Warrenu, ki priporočajo, naj bi se ohijski klubi JSZ. zbirali od časa do časa na konferencah, kot npr. Konferenca socialističnih klubov JSZ. v zapadni Pa. Naš klub je sklenil pomagati pri delu za ustanovitev Konference soc. klubov JSZ. v Ohio. Sod. Pogorelec je omenjal v razpravi, da so konference klubov JSZ. ne samo priporočljive ampak v interesu agitacije in kooperacije potrebne.

Sodrug Pogorelec je dober govornik in agitator. In kar naše gibanje rabi, je dobre, vztrajne agitatorje. V korist JSZ. bi bilo, da bi imela stalnega potovalnega agitatorja. Na ta način bi se število "Proletarčevih" naročnikov kmalu podvojilo.

Rojaki delavci, bodimo vsi agitatorji, postanimo vsi člani J. S. Z. in naročimo se vsi na naše glasilo "Proletarca". En agitator lahko mnogo opravi, ampak vsega ne more, ker ne more biti povsod. Mi pa smo povsod, mi tukaj, vi tam. Z agitacijo za JSZ. in Proletarca bomo odgovorili najafektivnejše vsem sovražnikom in zavajalcem delavskega ljudstva.

Le ako bomo organizirani, se nas bo vpoštevalo in le z združenimi močmi bomo izboljšali naše življensko stanje. S skupnimi silami bomo odpravili današnjo ekonomsko uredbo in jo nadomestili s socialistično.

Iz teh vrstic razvidite, da so uspehi mogoči, ako jih hočemo doseči. Naši delavci so pristopni socialistični agitaciji in na naše liste se naročajo, ako se jim pojavi važnost delavskega tiska. Če ne bi bili, bi "Proletarec" danes ne bil v tem okolišu najbolj razširjen slovenski list, ako izvzamemo obligatna glasila podpornih organizacij.

Naj še omenim, da se je tu mudil tudi zastopnik slovenskih frančiškanskih listov. Kolikor mi je znano, ni napravil uspeha.

Zavednemu delavstvu kličem: Naprej v boju za socializem!

John Kokošin.

O prireditvi kluba št. 45 v Waukeganu, Ill.

WAUKEGAN, ILL. — Prireditelji kluba št. 45, J. S. Z., ki se je vršila v nedeljo 18. maja, je prinesla zadovoljiv moralni in gmotni uspeh. Prostorna dvorana S. nar. doma je bila polna udeležencev.

Ob tej priliki je dramski odsek kluba št. 1 vpriporil na našem odru dramo "Golgota", ki je v Waukeganu pod avspicijo našega kluba že drugič gostoval. Tudi s to predstavo nam je nudil obilo duševnega užitka. Izgleda, da bomo morali dramski odsek kluba št. 1 še povabiti, ako se bo hotel odzvati.

Po igri smo imeli veselico v spodnji dvorani.

Nikakor ne smemo pozabiti na naše somišljenike in somišljenice. Delali so z marljivo vztrajnostjo ves dan, da je bil vsakdo točno postrežen in za pomoč se jim v imenu kluba št. 45 najlepše zahvaljujem. V naklonjenost se jim priporočamo tudi za v bodoče.

Vpoštevajoč, da se socialistično gibanje bojuje za interese vsega delavskega razreda, je dolžnost nas vseh podpirati drug drugega v prizadevanju jačati to gibanje. Najlepše bi se čulo, ako bi vsi ti naši somišljeniki, prijatelji in prijateljice pristopile v socialistično organizacijo, kajti s tem bi bila naša organizirana sila trajno ojačana. To lahko storite (pristopite v klub) takoj v nedeljo 1. junija ob 2. pop. v S. N. D. na redni klubovi seji. Naše seje se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne.

Klub št. 45 namerava to poletje sklicati velik javen shod, na katerem bo nastopil razun naših tudi angleški govornik.

Tak shod se nam zdi potreben, kajti nasprotniki delavstva so aktivni. Volilni boj je v teku. Prirejajo shode, konference in sestanke, na katerih se laskajo delavcem in farmerjem ter jih zavajajo. Mi ne smemo držati križem rok. Povejmo delavcem, da imamo mi svojo stranko in svoje kandidate, katere je delavstvo nominiralo. Ako jih bomo izvolili, bodo imeli delavci in farmerji res svoje zastopnike. Tisti, ki se v javnosti danes smatrajo za zastopnike ameriškega ljudstva, so v resnici reprezentanti velebusinessa.

Evropsko delavstvo je pričelo dobro pometati. Čas je, da prične tudi ameriško delavstvo pometati in posnemati svoje evropske tovariše. — *M. J., tajnik.*

Važno za sodruge na Syganu, Pa.

SYGAN, PA. — Na prošli seji kluba št. 13, J. S. Z., je bilo sklenjeno pozvati s posebnim opominom vse naše člane na prihodnjo sejo, ki se bo vršila v soboto dne 31. maja ob 7. zvečer v prostorih društva Bratstvo št. 6, SNPJ.

Ukreпали bomo, kako pojačati klubovo blagajno, ki je izčrpana. Izvoliti imamo odbor za prihodnjo polovico četa. Na dnevnem redu bodo razun teh tudi druge važne točke.

Da ne bo pozneje nepotrebnih debat radi sklepov seje, se je udeležite dne 31. maja vsi in vsi pomagajte, da pridemo do čim boljših zaključkov.

Frank Ursích, tajnik.

Sodrugom v Sheboyganu, Wis.

SHEBOYGAN, WIS. — Naznanjam članstvu kluba št. 235, JSZ., da se bodo naše seje v bodoče vršile vsako prvo nedeljo v mesecu točno ob 9. dopoldne in ne več ob 2. pop. kot do sedaj.

Na bodoči seji v nedeljo dne 1. junija bomo imeli volitve odbora za prihodnjih šest mesecev. Seja je radi tega važna ter je potrebno, da se je polnoštevilno udeležite.

Rojaki somišljeniki, kateri še niste v socialistični stranki, pridružite se tudi vi našem gibanju. Pridite na prihodnjo klubovo sejo in postanite njegov član. V organizaciji solidarnosti je vaše mesto.

Leo Milostnik, tajnik.

Konvencija distriktne organizacije U.M.W. v Peoriji, Ill.

PEORIA, ILL. — Konvencija U. M. W. illinoiskega distrikta gre naprej po svojem navadnem tiru, kakor sem jo že opisal v zadnji izdaji Proletarca. John Lewis se je odzval vabilu in prišel na konvencijo. Vprašanje Aleksandra Howata je povzročilo mnogo debate, kajti naša distriktna organizacija ne odobrava izključitve Howata iz premogarske unije. Konvencija se je izrekla v prilog Howatu s posebno resolucijo, ki določa, naj se Howatu da vse priložnosti za svoj zagovor pred konvencijo celotne U. M. W. Ker pa je bila slednja, ki se je vršila meseca februarja v Indianapolisu, zaključena ne da bi dala Howatu priliko da brani svoje stališče, zahtevajo mnogi lokali unije in tudi nekatere distriktne organizacije, med njimi illinoiska, izredno konvencijo. Resolucija v prilog Howata je bila sprejeta z 261 proti 165 glasovom.

Vprašanje brezposelnosti illinoiskih premogarjev je bilo v eni ali drugi obliki že večkrat na dnevnem redu. Kako odpomoči premogarjem, ki so brez dela in tistim, ki so radi starosti nezmožni za težka dela? Stavljani so bili razni predlogi, med njimi predlog, da naj distriktna organizacija vpelje penzijo za ostarele premogarje, ki so nesposobni za težko delo in brez sredstev za preživljanje. V našem distriktu je okoli 4.500 premogarjev, ki so prekoračili 60. leto starosti. Poseben konvenčni odsek je predložil dva načrta: Prvi določa, da bi vsak član plačeval \$2.25 na mesec v penzijski sklad, vsak premogar preko 60 let starosti, ki je delal petnajst let nepretrgoma v rovih, bi pa bil opravičen do penzije \$25 na mesec. Drugi načrt je za \$1 mesečno od člana v penzijski fond, do penzije pa bi bili opravičeni po 65 letu starosti, toda le tisti, ki so delali najmanj 20 let v rovih. O stvari bo odločilo splošno glasovanje.

Razun podpor brezposelnim in pokojnine oslabeлим imajo delegatje tudi druge načrte za izboljšanje življenjskega stanja premogarjev. Teh načrtov, oziroma predlogov in resolucij, je prišlo mnogo na dan. Ker nas je preveč, mislijo nekateri, da bi se morale omejiti sprejemanje novih članov v premogarsko unijo. Tako omejitve priporočajo s povišanjem pristopnine, ki naj bi znašala do \$250. Nekdo je predlagal, naj bi se sprejemalo v unijo samo sinove premogarjev. Drugi priporočajo razne druge ovire. Kdor v Illinoisu ni član premogarske unije, ne dobi dela v premogovniku, in tako urija res kontrolira delovni trg v premogovniški industriji. Nekateri so argumentirali, da bodo illinoiski premogarji delali nestalno, dokler ne bomo organizirali neunijskih premogovnih okrožij.

Ker je v njih produkcija cenejša kakor pri nas, morajo unijski rovi počivati, kjer pa je odprta delavnica, delajo večinoma stalno.

Ku Klux Klan je tudi reč, o kateri se govori na peorijski konvenciji. U. M. W. zabranjuje svojim članom spadati v organizacije kakor je K. K. K. Imamo pa člane v uniji, ki so bolj navdušeni za tri "K" kakor za UMW. Ti mislijo, da smo vseh neprimlik krivi fornerji". Ku Klux Klan pa ima formulo, s katero bo brez težav izboljšala razmere. Kot znano, so ravno v tem delu Illinoisu kluksi zelo aktivni, oziroma arogantni. V okolici Herrina so kluksi nevidna vlada.

Konvencija bo končala z delom ta teden. — *Poročevalec.*

Piknik socialistične stranke v Chicagi.

CHICAGO, ILL. — Socialistična stranka okraja Cook priredi v nedeljo 15. junija svoj običajni letni piknik v parku Riverview na N. Western Ave. in Belmont St. Na naše piknike pride na tisoče ljudi. Razun govorov bomo imeli na sporedu koncertne in godbene točke, igre itd. Vstopnina je 30c za osebo.

Govorili bodo Daniel W. Hoan, župan mesta Milwaukee, Geo. R. Kirkpatrick, Leo Krzyski in drugi.

Vstopnice se dobe v uradu Proletarca, pri članih socialističnih klubov J.S.Z. v Chicagi in v uradih drugih socialističnih listov.

Na naše sodruge apeliramo, da se tega piknika polnoštevilno udeležijo. Nabavite si vstopnice pri tajniku kluba št. 1 v uradu Proletarca. Kdor izmed članov jih še ni vzel za prodajo, naj se oglasi pri tajniku. — *Publični odsek kluba št. 1.*

Agitatorji na delu.

Naročnin na Proletarca so poslali:

Chas. Pogorelec, na agitaciji v Ohiju	84
Anton Zagar, Sheboygan, Wis.	8
John Lazar, Cleveland, O.	7
Anton Oceppek, Pittsburgh, Pa.	5
Frank Bregar, Avella, Pa.	1
Frank Zalar, Lloydell, Pa.	1
Jos. Cebular, Vandling, Pa.	1
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	1
Frank S. Tauchar, Chicago, Ill.	1
Anton Zornik, Herminie, Pa.	1
John Jereb, Chicago, Ill.	1
Joseph Korsic, Carlinville, Ill.	1
Frank Rataic, Forest City, Pa.	1

Sodrugom in somišljenikom v Michiganu

naznanjamo, da jih v začetku junija obišče sodruginja Frances A. Tauchar. Najprej obišče Detroit in potem druge slovenske naselbine v Michiganu. Od tam pojde na agitacijo za Proletarca in J. S. Z. v južni Illinois. Ako ji bo čas dopuščal, obišče tudi nekatere naselbine v Indiani.

Sodruge in somišljenike se prosi, da sodelujejo s sodruginjo Tauchar pri njenem delu in ji pomagajo pri agitaciji za list in J. S. Z. Kjer je mogoče, aranžirajte shode, na katerih bo nastopila sodruginja Tauchar in vam poročala o delu, ki ga opravlja Proletarec in J. S. Z. med našim delavstvom.

Volitve delegatov za V. redni zbor J. S. Z.

Sedaj so v teku volitve delegatov za V. redni zbor J. S. Z., ki prične 11. julija v Clevelandu.

Vsak klub naj izvoli delegata; kjer je to nemogoče, in če je več klubov v bližini, lahko izvolijo skupnega delegata, ali pa pooblaste kakega delegata od drugega kluba ali člana eksekutive. V tem slučaju naj klub svojemu zastopniku pošlje svoja mnenja o posameznih točkah dnevnega reda ter nasvete glede agitacije, volilne kampanje, taktike itd.

Pošljite imena delegatov in namestnikov kakor hitro jih izvolite. Ako kakšen klub ni prejel navodil in poverilnice za delegata, naj piše tajništvu J. S. Z., da se mu pošlje potrebne listine.

Razpravljajte v "Proletarcu" in na sejah o dnevnem redu in o vsem, kar se tiče našega gibanja, da seznanite delegata, oziroma delegate z vašimi mnenji in željami.

Provizorični dnevni red V. rednega zbora J. S. Z. je sledeči:

Dnevni red V. zbora J. S. Z.

A.

1. Otvoritev zbora po gl. tajniku J. S. Z.
2. Volitev verifikacijskega odbora (za pregledanje pooblastil) — pet članov in gl. tajnik.

B.

Konstituiranje zbora.

1. Pravilnik.
2. Volitev predsednika in podpredsednika.
3. Volitev dveh zapisnikarjev.

C.

Referati in poročila.

1. Poročilo gl. tajnika o delu in stanju J. S. Z., o izobraževalni akciji JSZ., volilni kampanji in o aktivnostih Zveze od zadnjega zbora. — Poročevalec Chas. Pogorelec.
2. Poročilo sekcijjskih odborov; a) za slovensko sekcijo poročila Frank Alesh; b) za srbsko referent še ni določen.
3. Zvezno glasilo, kampanjska in druga literatura; poročata F. Zaitz za uredništvo in Anton Slabe za upravništvo Proletarca.
4. Poročilo prosvetnega odseka JSZ.
5. Gibanje za ustanovitev federativne stranke ameriškega delavstva, poročila Frank Zaitz.
6. Socialistična agitacija v unijah in drugih organizacijah, poročila John Terčelj.
7. Ekonomsko delovanje delavskih strokovnih in političnih organizacij, poročila Anton Garden.
8. Problem naseljevanja in izseljevanja ter gonja proti tujerodcem v Zed. državah, poročila Anton Slabe.
9. Poročilo o načrtu za gradnjo lastnega doma za J. S. Z. in Proletarca.
10. Načelna izjava in pravila, poročila odbor treh: Blaž Novak, Pogorelec in Zaitz.
11. Razno (volilna kampanja in drugo).
12. Razpust zbora.

Juraj Ubojčić odstopil od uredništva "Zajedničara".

V "Zajedničaru" z dne 21. maja je Juraj Ubojčić priobčil poslovilni članek, s katerim zaključuje svoje delo kot urednik glasila N. H. Z. Za vzrok odstopa navaja slabo zdravje.

V uradu Narodne Hrvatske Zajednice je bil vposlavljen pet let; uredništvo "Zajedničara" je prevzel Mato Vrkljan, ki je bil dosedaj pomožni urednik.

BREZ NASLOVA

Iskra.

Clevelandski dnevnik "Enakopravnost", ki je bil ustanovljen pred sedmimi leti, je pričel s kampanjo za pridobitev dva tisoč novih naročnikov. Ob tej priliki piše v izdaji z dne 20. maja med drugim sledeče:

"...Kdor pozna težkoče, s katerimi se mora boriti slovensko časnikarstvo v Ameriki, bo priznal, da ako bi list v tem času ne bil vršil svoje dolžnosti ter zastopal idej, za katere se je zavzel ob svoji ustanovitvi, tedaj prav gotovo ne bi bil tako srečno prestal svoje preizkušnje kot jo je..."

Glasilo naprednega življa v Clevelandu je v zmoti. "Enakopravnost" je imela hujše boje za obstanek kakor npr. Pirčev list, ki ne zastopa nikakih idej in mu je vsa "dolžnost" varanje publike. Pirč je v gospodarskem oziru dosegel s svojim listom večje uspehe, kakor pa kakšen list, ki ima načela in ideje ter vrši svoje dolžnosti do delavskega ljudstva kot jih je treba vršiti. To, da se napreden list vzdrži na površju, ni noben dokaz, da se je vzdržal radi tega, ker je čitateljem pravičen in ker ima poštene namene. Če bi bilo to rs, bi časopis izgledalo vse drugače kot izgleda. Resnica je ta, da propade največ dobrih listov, ki zastopajo poštena načela, medtem ko bogate taki listi, ki se norčujejo iz publike in jo varajo. Publika, ker je nevedna, se tega ne zaveda, pa jih podpira. Listi, ki so v resnici ljudska glasila in zastopajo ljudske interese, se imajo za svoj obstanek zahvaliti tisti mali peščici razumnih čitateljev in agitatorjev, ki se zavedajo važnosti poštenega, vzgojevalnega tiska.

"Glas Svobode" priobčuje "odprta vprašanja na Jezusa Krista", ki jih je povzel po brošuri "An Open Letter to Jesus Christ". Vprašuje ga, če se spominja tiste kritične dobe, ko so mu poganjali prvi zobje; ako je veliko trpel radi prehladov, zaprtja črev ali črvov; če je imela ljubezen kak opravke pri njegovem spočetju; kako se je počutil v telesu svoje matere itd.

Katoličani se zgražajo nad tolikim bogokletstvom, kar jim ni zameriti. Zameriti pa je svobodomiselnemu glasilu, ako misli, da se s takimi "vprašanji" širi svobodomiselstvo med napol pobožne ljudi, in tistimi, ki mislijo, da niso nič več pobožni.

Posurovelost je posurovelost, pa naj prihaja od kjerkoli. Svobodomiselni list, ki hoče vzgojevati ljudi v luči znanosti, se ne zateka k oštarijskim "člankom", kajti z njimi se ne doseže drugega kot to, da se nevedne "svobodomiselce" napravi še bolj nevedne, vernike pa še bolj fanatično verne. Oboji so ignorantni in resnična znanost je obojim tuja.

"Proletarec" je letos priobčeval daljšo razpravo "Mojzes ali Darwin", ki jo je spisal vseučiliški profesor dr. A. Dodel. Priobčeval je Molekovo predavanje "Priče organske evolucije". Priobčil je nešteto člankov in razprav te vrste, s katerimi je med naše delavstvo v resnici širil luč spoznanja, luč resnice, kot jo je veda dokazala. To je pravilen način vzgoje. Surovost pa spada v beznice, ako sploh kam.

Izdajatelji "Edinosti" vedo, da imajo opravka z nevednimi čitatelji, zato je njihov list urejevan tako, da je ignorantom soroden in jim duševno blizu. "Glas Svobode" ni nič boljši v tem oziru. Izrezki, stokrat premlate povesti, novice, "ki vlečejo", popačevanje poročil, falsificirani dopisi — to so lastnosti nekaterih listov, katerim je groš edini ideal. In s takim čtivom se vzgaja "mili naš narod!"

Ameriški kapitalizem je prepregel delavsko gibanje te dežele z judeži, ki pod krinko delavskih prijateljev ruvarijo v delavskih organizacijah in jih razdvajajo. Ti zavedni in nezavedni agenti kapitalizma delujejo tudi med Slovenci. Prišli so, sam bog ve od kod, si ovili glavo z rdečo ruto, nataknili so si rdečo ali črno kravato, pa romajo po deželi in "rešujejo trpeči proletariat". Ne smeš jih vprašati, kje so bili, kdo so in kaj so počeli prej v svojem življenju, kajti če jih boš, te bodo ozmerjali in te proglasili za izdajalca in še kaj drugega povrhu. Vse kar počno, mora biti "tajno", in če jim verjameš, si revolucionar. Vsi so majhni, zato se skrivajo za hrbe velikih mož, katere proglašajo za svoje edino prave bogove. Bogovi morajo biti, taki ali taki. V letu enotne fronte se gode čudne reči po deželi — čudne reči! Industrialci pa odpuščajo delavce in računajo, kako bodo znižali plače, povečali produktivno silo posameznega delaveca in oslabili delavske organizacije. Tudi oni mislijo, da imajo "edino pravo taktiko."

Najdaljši pogreb v zgodovini človeštva je pogreb socialističnega gibanja. Od kar se je pojavilo, ga pokopavajo in molijo žalostinke, pri tem pa mislijo, da se vesele nad izgubo nadležnega gosta. Pogreba pa ni konec in ga noče biti. Vedno večji je ta "mrtvec" in vedno bolj ŽIV. Čudne reči...

Novo prispelle knjige za naše radnike.

Jugoslovenskima radnicima dajemo do znanja, da smo dobili iz staroga kraja priličan broj vrlo dobrih knjiga, koje preporučujemo radnicima u narubu. Knjige su sledeće:

<i>Poreklo Porodice, Privatne svojine i Države,</i> napisao Friedrich Engels (tiskano latinicom)	8	50
<i>Načela Socijalne Demokracije</i> (Erfurtski program), K. Kaucki (cirilica)		50
<i>Boljševizam ili Socijalizam,</i> Oto Bauer (cirilica)		50
<i>Diktatura proletariata,</i> napisao K. Kaucki (cirilica)		50
<i>Hrvatski problem,</i> napisao Viktor Korać (cirilica)		25
<i>Istoriski materijalizam,</i> Z. Cvetkovich (cirilica)		15
<i>Budućnost Sovjetske Rusije,</i> Abramović (cirilica)		10
<i>Fašistička Italija,</i> Viljem Eleubogen (cirilica)		10

Sve tu navedene knjige mogu se dobiti kod Jugoslovenske Socijalističke organizacije br. 20. Poštarina računata sa cijenom. Adresa:

J. S. F. Org. No. 20, 2250 Clybourn Ave., Chicago, Ill.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako prvo nedeljo v mesecu po seji društva Prostomisleci, št. 87, SNPJ., v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

NAŠI ODRI.

"Golgota".

V nedeljo 18. maja je bila na waukeganskem slovenskem odru vprizorjena Sergjan Tučičeva drama "Golgota".

Predstavo je aranžiral klub št. 45, JSZ., v Waukeganu. Igrali so člani dramskega odseka kluba št. 1 iz Chicago.

Dvorana je bila polna. Pred pričetkom igre sta nastopila s kratkimi nagovori Martin Judnich in Filip Godina. F. Godina je apeliral na navzoče, naj se pridružijo klubu št. 45 v Waukeganu ter delajo za napredek socialističnega gibanja in slovenske naselbine kot člani soc. organizacije.

Predstava se ni pričela ob na programu označenem času, kar je naša tradicionalna navada. Zamuda se mi je zdela predolga. Čakanje napravi ljudi nestrpne, in ta nestrpnost včasih ostane tudi ko se program že izvaja. Povedali so mi, da so bili igralci pravočasno pripravljene za nastop, niso pa še bile urejene nekatere druge stvari, ki se niso tikale odra.

Dvorana Slov. nar. doma v Waukeganu je za popoldanske predstave presvetla. Četudi ima na oknih dobre zastore, pride skozi nje več svetlobe kot bi jo v gledališču smelo biti. "Golgota" zahteva v mnogih prizorih čisto teman oder, kar se na tej predstavi ni moglo izvršiti.

Kar se tiče igre same, je bila opisana v "Proletarcu" z dne 17. aprila povodom njene vprizoritve na čikaškem slovenskem odru. Po mojem mnenju take drame niso za naš oder. Ne da ni "Golgota" lepa, ampak primerna ni.

V prvem dejanju je bil Demetrij (John Olip) dober, toda zdel se mi je vseeno slabši kot na vprizoritvi "Golgoti" dne 6. aprila. Prior Makarij (Andrew Kobal) je svojo vlogo boljše pogodil kot na prvi predstavi. Redovnik Polikarp (Frank Udovich) bi moral

bolj gladko čitati evangelij. Polikarp mora imeti suhoparen in zopern glas, toda beseda se mu ne sme zatikati. Ko mu je padel prižgani svečnik s stojala na tla, da mu je ugasnil, bi moral to popraviti s tem, da bi poslal enega izmed menihov ven, da mu ga zopet prižge. Lahko bi se eden ali drug pater tega sam spomnil. Igralec mora znati popravljati napake.

Zena (Frances A. Tauchar) je igrala v prvem dejanju prav dobro, in tudi prizor, ko jo Demetrij objame, je bil dober. Govorila pa je pretiho. Tudi njen kostum mi ni povsem ugajal. Jaz bi si ženo v tem prizoru predstavljal z dolgimi, razpletenimi lasmi, ogrnjeno v tančico pod dolgim površnikom. Tako pa je izgledala kakor povita. Žena kot prikazen Demetriju, predno nastopi pot v življenje tam zunaj, bi moral biti veličasten prizor.

On (Anton Slabe) je imel v prvem dejanju to pot mnogo boljši kostum kakor na predstavi 6. aprila.

V drugem dejanju je bil On kot zdravnik pretih. Morda je akustika dvorane slaba, mogoče je bil kriv šum, ki se je pojavil od te ali one strani v dvorani, da ljudje, ki so igri sledili, niso vjeli vsako njegovo besedo. Demetrij pa je bil v nekaterih prizorih preglasen. "Pred vratmi otroka, ki umira" ne bi smel rohneti. Govoriti mora strogo, ostro, da, toda ne vpiti. Igralec mora znati preminjati glas, ne da bi izgubljal pomen in važnost.

Vlogo ljubimca je imel na waukeganski predstavi Michael Reading. Pogodil jo je v splošnem dobro in tudi maska je bila fina. Vlogo sluga je imel Donald J. Lotrich. To sta bila edina igralca, ki nista nastopila v prvi predstavi Golgoti.

Kor menihov v tretjem dejanju je bil v enem prizoru precej boljši kot na čikaški predstavi, toda v prvem dejanju so bili slabši. Apolonij (John Rayer) bi moral kazati več veselja nad povratkom prijatelja Demetrija. Samostanski vratar Peregrin (Fred Brash) je bil v nekaterih prizorih pretiran. Geste mo-

SOCIALISTIČNI PIKNIK

ČIKAŠKE ORGANIZACIJE

—bo—

v nedeljo 15. junija 1924

V RIVERVIEW PARKU

—Govorniki:—

DANIEL W. HOAN, socialistični župan mesta Milwaukee, Wis., Geo. R. Kirkpatrick, Leon Krzyski in drugi.

KONCERTNE TOČKE, IGRE, PLES.

Vstopnina 30c.

Vstopnice se dobe pri tajniku kluba št. 1 v uradu "Proletarca" in pri članih in članicah kluba.

Pričetak programa ob 2. popoldne. Park odprt ob 10. dopoldne.

rajo biti naravne in v skladu s prizorom in ČUTI igralcev.

Vloge drugih redovnikov so imeli Chas. Rener, Frank Ceglar, Martin Mihelich, Anton Andrejasich in D. J. Lotrich.

Ene maske so bile boljše kot na zadnji predstavi. Scenerija je bila nekoliko slabša.

Prepričan sem, da bi napravila ta predstava na udeležence še boljši utisk, ako bi tista skupinica, ki prihaja na naše igre delati šum, ostala za časa predstave kje drugje. V tem oziru bo treba enkrat napraviti radikalno izpremembo. Bil sem že na slovenskih predstavah v Ameriki, na katerih se je občinstvo ZNALO zadržati popolnoma mirno, in bil sem na takih, kjer je izgledalo kakor da sem prišel na semenj.

Ako gredo naši ljudje v tuja gledališča, znajo biti mirni. Zakaj ne bi bili enako "civilizirani" na slovenskih predstavah?

Krivda za nemir, kolikor ga je bilo za časa predstave dne 18. maja v Waukeganu, ne odpade samo na domače občinstvo. Nekateri izletniki in izletnice iz Chicage so po "svojih najboljših močeh" skrbeli, da v dvorani ni bila zmerom tišina.

Ako bi te naše graje čitala tista ameriška publika, ki si ne more predstavljati šuma med avdijenco v gledališču, bi se nam čudila in bi morda celo zahtevala, da se nas deportira kam v Macedonijo ali v Črno Goro.

Vsi dosedanji apeli na naše mamice niso mnogo izdali. "Kaj bi z otroci", pravijo, "saj nočejo biti pri miru!" Pa bi bili mirni, samo ako bi mamice ho-

tele. Zakaj pa so nekateri mirni? Čudim se posebno tistim ženskam, ki vedo, da gledišče ni igrišče za mladino ali "tolazilnica" za jokajoče otroke, pa vendar ne vedo, oziroma nočejo vedeti.

Neka ruska gledališka družba, ki vprizarja po evropskih in ameriških gledaliških igre ruskih pisateljev, ne dopušča niti ploskanja, dokler ni igra končana. Pogovori med udeleženci tekom predstave pa so prepovedani v vseh gledališih. — X.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo ob 2:30 v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejам. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

BLAGODEJNA MOČ HRANJENJA

Ustvarja zaupanje, neodvisnost in priliko. Mnoga velika bogastva so imela svoj začetek v skromnosti. MILJONE LJUDI HRANI — RAVNO ZA TA CILJ. Zavzemite se tudi vi tako delati in zadovoljni boste z uspehom.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ceste.
CHICAGO ILLINOIS

Naš INOZOMSKI ODDELEK Vam vedno najboljše postreže pri pošiljanju denarja, s prevoznimi parobrodskimi listki za in iz Evrope, izdeluje razne zaprisežene izjave in druge potrebne listine.

Varna banka za vlaganje vašega denarja.

Knjige! Knjige!

Velika izbira slovenskih in angleških knjig. Prečitajte cenik knjig in si jih naročite od Proletarca.

Največja zaloga boljših književnih del.

LOUIS KVEDER

(200 Walsh Bldg.)

434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.

Izdelujem pooblastila, kupne in darovalne pogodbe, testamente in vsa v notarski posel spadajoča dela.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VITEZ IZ RDEČE HIŠE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno		1.25
VZORI IN BOJI, črtice, vezana		1.50
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in črtic, broširana65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana75
ZAJEDALCI. (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno		1.75
ZA SREČO, povest, broširana45
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE, (VI Levstik), vezana		1.00
ZLATARJEVO ZLATO, (Aug. Senos), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana		1.20
EMOTE IN KONEG GOSPODIČNE PAVLE, (I. Zorec), broširana40
ZVONARJEVA HČI, povest, broširana65
ZENINI NASE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana30
SLOVENSKI PISATELJI:		
FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana		1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana		2.00
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, I. zv., vezan		1.75
II. zv. vezan		1.50
III. zv. vezan		1.50
IV. zv. vezan		1.25
V. zv. vezan		1.00
VI. zv. vezan		1.00
PESMI IN POEZIJE.		
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoščine prevel I. Hribar) vezana		1.00
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana90
POHORSKE POTI, (Janko Glaser), broširana35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana		1.20
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Mačhar), vezana		1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana65
SOLNCE IN SENČE, (Ante Debeljak), broširana50
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana25
SLEZKE PESMI, (Peter Bezruš), trda vezba50
TREBOVLJE, (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75
TRISTIA EX SIBERIA, (Voje-slav Mole), vezana		1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana40
IGRE		
ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana50
BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana75
ČARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana25
DNEVNIK, veseloigra v 2 dejanjih30
GAUDEAMUS, komedija v 4 dej.60
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana60
KASIJA, drama v 3 dejanjih75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana75
NAVADEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana35
NOC NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, broširana35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana75
ROMANTIČNE DUŠE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana85
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana, 75c; vezana		1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.		
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata20
ANGLEŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kern)		5.00
DEMOKRATIZEM IN ŽENSTVO, (Alojzija Štebi)10
GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabon), vezana		1.25
JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zemljepisni pregled		1.00
KATOLISKA CERKEV IN SOCIALIZEM25
KDO UNICUJE PROIZVAJALNJE V MALEM20
KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels)20
KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Menecj)25
KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV, (Matija Pirc)40
MISELNI RAZVOJ EVROPSKEGA ČLOVEŠTVA, (Fran Drtna), vezana		
		2.00
MLEKARSTVO, s črticami o živinoreji s slikami75
NALEZLJIVE BOLEZNI35
NARODNOGOSPODARSKI ESEJI35
NAŠ JEZIK, (Dr. J. Glonar), vezana45
NAŠ SADAŠNJI USTAVNI POLOZAJ75
O KONSUMNIH DRUŠTVIH10
O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana40
OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPODARSTVA50
POGLED V NOVI SVET10
POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana 75c, vezana		1.00
POSTREZBA BOLNIKOM, s slikami35
PSIHIČNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI. (Ivan Robida, vezana		1.15
RASTLINSTVO NASIH ALP, (F. Seidl)95
RAZVOJ SOCIJALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar)35
REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana45
SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA, izdala SNPJ., 364 strani, vezana v platno		2.00
SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Ozvald), broširana50
SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba40
SRBSKA POČETNICA, (J. T.)50
SPRETNJA KUHARICA, broširana, \$1.00, vezana		1.25
SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, E. K., broširana50
USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike10
V NOVO DEZELO, (E. K.) broširana25
VOLJA IN DEJANJE, (psihološka analiza)25
ŠADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM10
ZAKON BIOGENEZIJE. (J. Howard Moore, prevel I. M.)		1.50
ZA STARO PRAVDO. (Fran Erjavec)50
ZBIRKA RUDARSKIH IN FIZIČNIH IZRAZOV, (J. Bexlaj)30
ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec)25

ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 45c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR, letnik 1916, vezan 40
letnik 1917, vezan 50
letnik 1919, vezan 50
letnik 1920, vezan 65
letnik 1921, broširan 50
letnik 1922, vezan 75
letnik 1923, broširan 50
letnik 1923, vezan 75

CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c.....
(Imamo jih dvojne vrste.)

DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka) 10

KRES, revija, I. 1922, št. 9-10.. 25

KRES, revija, I. 1922, št. 11-12.. 25

KRES, kulturni mesečnik, I. 1923, št. 2-3-4 40

NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV 40

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški) .. 10

PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki 5.00

TRIJE LABODJE, ilustrirana revija 25

ANGLESKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana .60

ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane 5.00

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana 1.50

BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana 1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karaner), vezano v platno 1.20

END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana..... .60

EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana60

EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana60

FOOD AND MY NEIGHBOUR, (Robert Blatchford), vezana 1.25

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair). Studija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana ... 2.00

GOSLINGS (Upton Sinclair), vezana 2.00

IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zed. državah, 441 strani, trda vezba 1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz chieških klavnic 1.20

JIMMIE HIGGINS, (Upton Sinclair) 1.00

KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana60

KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba 1.20

LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana60

LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana60

OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani 5.00

PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Domači zdravnik, vezana 2.00

REPUBLIC OF PLATO, vezana 2.00

RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana60

ROBERTS RULES OF ORDER, vezana 1.50

SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana 1.25

SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman, vezana 60

SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana60

STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana .60

THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba.. 1.75

THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana 2.00

THE DREAM OF DEBS, (Jack London) 10

THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese 1.20

THE UNIVERSAL KINSHIP, (J. Howard Moore) 1.25

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno 2.00

HUNDRED PER CENT (Upton Sinclair). Povest patrijota.. 1.20

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana60

THOUGHTS OF A FOOL, (Evelyn Gladys), vezana 1.25

Naročilom priložite poštni ali eke presni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

Vse knjige pošiljamo poštne prosto. Klubom in čitalnicam, pri vseh večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC

3639 W. 26th Street,
Chicago, Ill.

SLAVA PRVEMU.

Roald Amundsen je došel na južni tečaj 16. decembra 1911. Guglielmo Marconi je signaliziral črko "S" preko Atlantika 11. decembra 1901. Komodor Robert E. Perry je došel na severni tečaj 6. aprila 1909. Paketna pošta v Zdr. državah je bila ustanovljena 1. januarja 1913. O iznajdbi Roentgenovih ali X-žarkov se je poročalo dne 1. februarja 1896. Prva lokomotiva je prišla v Chicago, Ill. 10. oktobra 1848. Prvo zdravilno grenko vino je postavil na ameriški trg Josip Triner v letu 1887. Formula Trinerjevega zdravilno grenkega vina je bila stalno izboljšana, kakor je napredovala znanost, tako da je isto danes prvovrstna preparacija, s cascara segrada, ki je do sedaj poznana zdravniški vedi kot najboljšo odvajalno sredstvo, in katera tvori eno najglavnejših primesti. Naši odjemalci nam vsak dan pišejo pisma, v katerih izražajo največje zadovoljstvo. Na primer: "Wichita, Kans., 31. marca. Vsako leto, od kar rabim Trinerjevo zdravilno grenko vino, se čutim zdravejšega in močnejšega. Charles Dvorak." — Allegany, N. Y., 3. maja. Trinerjevo zdravilno grenko vino imam rad, ker po njem se dobro počutim. Mrs. Jennie Simsich." — Vaš lekar nar ali trgovec z zdravili ga ima za vas v zalogi.

Po tolikih letih razlaganja socialističnih naukov je še vedno milijone delavcev, ki ne vedo, kaj je socializem. Da ga bodo spoznali, je treba, da čitajo socialistične liste in knjige. Širite med njimi socialistično literaturo!

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvaških ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvaških rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se topla priporočam.